

ΔΟΚΙΜΙΟ

Ορισμός: Το δοκίμιο είναι είδος πεζού λόγου με το οποίο έχουν ασχοληθεί διακεκριμένοι άνθρωποι των γραμμάτων, των τεχνών και της επιστήμης.

Ως λέξη αποτελεί μετάφραση της γαλλικής λέξης *essai* (=προσπάθεια, δοκιμή) και ως όρο τον συναντάμε από τον 16^ο αι., αν και δοκίμια βρίσκουμε και στα αρχαία χρόνια.

Χαρακτηριστικά του δοκιμίου:

- είδος πεζού λόγου (άλλοτε πλησιάζει τη λογοτεχνία και άλλοτε την επιστήμη ή τη φιλοσοφία)
- έχει μέση έκταση
- ο πομπός/ δοκιμιογράφος είναι άνθρωπος των γραμμάτων, των τεχνών, της επιστήμης (λογοτέχνης, επιστήμονας, δημοσιογράφος κ.α.)
- δέκτης είναι ο μέσος μορφωμένος άνθρωπος, χωρίς ειδικές γνώσεις
- έργο του δοκιμιογράφου
 - η έκφραση προσωπικών σκέψεων, συναισθημάτων ή ελεύθερη περιδιάβαση στο χώρο των ιδεών
 - η προσπάθεια ανάλυσης ή ερμηνείας ενός θέματος
 - η διαχρονική προσέγγιση ενός θέματος χωρίς εξαγωγή συμπερασμάτων
- έχει ευρεία θεματολογία (ηθικό, κοινωνικό, πολιτικό, επιστημονικό, φιλοσοφικό, αισθητικό περιεχόμενο) με κοινωνικό χαρακτήρα
- ο σκοπός του πομπού είναι:
 - να πληροφορήσει
 - να διδάξει
 - να συγκινήσει-ευχαριστήσει
 - να πείσει
- αποφεύγει το δογματισμό

Η πειθώ στο δοκίμιο (η πειθώ χρησιμοποιείται ως τρόπος επηρεασμού του αναγνώστη)

- προσεγγίζει σφαιρικά ένα θέμα χωρίς να προσπαθεί να χειραγωγήσει τον αναγνώστη
- εκθέτει, υποστηρίζει, εξηγεί ιδέες με επιχειρήματα, τεκμήρια και παραδείγματα
- καταθέτει προσωπικές απόψεις
- έχει κύριο στόχο τον προβληματισμό
- δίνει πληροφόρηση, γνώσεις, οξύνει την κρίση, καλλιεργεί την ευαισθησία
- δεν εξαντλεί το θέμα δεν καταλήγει σε οριστικά συμπεράσματα και αποκλείει το δογματισμό

Τα είδη του δοκιμίου:

Διακρίνουμε δύο βασικά είδη, το αποδεικτικό και το στοχαστικό.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ

ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ	ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ
<ul style="list-style-type: none">• Πλησιάζει τον <u>επιστημονικό</u> λόγο	<ul style="list-style-type: none">• Πλησιάζει το <u>λογοτεχνικό</u> λόγο
<ul style="list-style-type: none">• Έχει <u>λογική</u> οργάνωση με<ul style="list-style-type: none">-πρόλογο (θέμα και θέση του συγγραφέα)-κυρίως θέμα (ανάλυση κύριας ιδέας,	<ul style="list-style-type: none">• Έχει <u>συνειρμική</u> σύνδεση των ιδεών και των νοημάτων χωρίς σχέση απόδειξης ανάμεσα στα μέρη.

απόδειξη θέσης) - επίλογος (συμπέρασμα/ επιβεβαίωση της αρχικής ιδέας -Νοηματική αλληλουχία	
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Αντικειμενική</u> παρουσίαση απόψεων 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Υποκειμενική</u> / προσωπική παρουσίαση παρατηρήσεων, κρίσεων που στηρίζονται στην εμπειρία ή τη φαντασία (κατά τη γνώμη μου, νομίζω, ίσως, είναι πιθανό, θα μπορούσε κ.α.)
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Επίκληση στη λογική</u> του δέκτη (επιχειρήματα, τεκμήρια, αποδείξεις) 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Επίκληση στο συναίσθημα</u> του δέκτη
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Αναφορική</u> λειτουργία της γλώσσας (κυριολεξία και ακρίβεια) 	<ul style="list-style-type: none"> • Κυρίως <u>ποιητική</u> λειτουργία της γλώσσας, με σχήματα λόγου και εικόνες.
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Επίσημο</u> ύφος 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Οικείο</u>, άμεσο ύφος
<ul style="list-style-type: none"> • Έχει στόχο να πληροφορήσει, να αναλύσει, να ερμηνεύσει, να πληροφορήσει, <u>να πείσει</u>. 	<ul style="list-style-type: none"> • Έχει στόχο την <u>ελεύθερη περιδιάβαση</u> των ιδεών, να αναπτύξει προβληματισμό, να συγκινήσει, να ευχαριστήσει.

Δοκίμιο και ημερολόγιο

Σε ορισμένες περιπτώσεις πλησιάζει το ημερολόγιο, όμως τότε ο συγγραφέας δεν παρουσιάζει τα γεγονότα της καθημερινής του ζωής αλλά στοιχεία της πνευματικής του ζωής.

Δοκίμιο και ομιλία

Μερικές φορές υιοθετεί το ύφος ομιλίας, πρόκειται για πρόσκληση για συζήτηση και συνεργασία προς τον αναγνώστη.

Δοκίμιο και επιστολή

Μερικές φορές παρουσιάζει κοινά στοιχεία με μια επιστολή και παίρνει το ύφος συνομιλίας.